

'NAUWELIJKS EEN ZWEEM VAN EENDRACHT'

zo zindelijk mogelijk uit te zien. Maar tot excuus moet hier dienen de meer dan onhygiënische toestand waarin het gehele kamp verkeert.

. . . Ook het soort mensen is hier anders, hier een allegaartje van alle mogelijke gestraften, in Vught het overgrote deel politieke gevangenen.¹

'Een allegaartje van alle mogelijke gestraften' – die constatering was niet onjuist. Het mag dan ook niet verbazen dat er onder de politieke gevangenen in de tweede periode van Amersfoort, als in de eerste, verscheidenen waren die een gevoel van teleurstelling over de houding van hun lotgenoten niet van zich af konden zetten. Met betrekking tot de eerste periode citeerden wij de klacht van een illegale werker: 'Heb ik voor een stelletje als dit mijn leven over gehad?' Daarmee correspondeert uit de tweede de opmerking van de student de Weerd: 'Ieder gevoel van gemeenschap is gedood en de gevangenen bestelen elkaar. Er is nauwelijks een zweem van eendracht te bespeuren.'² Lag dat alleen aan de gevangenen? Wij menen van niet: de omstandigheden waarin zij verkeerden, werkten in hoge mate het egoïsme in de hand.

In het kamp te Ommen waren die omstandigheden niet anders.

Ommen

De geschiedenis van het concentratiekamp Ommen valt, anders dan die van Amersfoort, niet in twee maar in vier perioden uiteen: de eerste periode (herfst '41-juni '42) waarin het kamp bedoeld was als een soort opleidingskamp o.m. voor de Oostinzet; de tweede (juni '42-april '43) waarin het gebruikt werd als detentie-oord voor gevangenen van de Nederlandse justitie; de derde (van mei '43 tot februari '44) waarin ontduikers van de arbeidsinzet en 'asocialen' er in opgesloten werden, en de vierde (in de hongerwinter), toen het kamp detentie-oord onder de *Ordnungspolizei* geworden was. Die vierde periode zullen wij pas in deel 10 behandelen.

Eerder in dit deel hebben wij Ommen aangeduid als een creatie van Seyss-Inquarts naaste politieke adviseur, de *Generalkommissar zur besonderen Ver-*

¹ P. Galis: *Hel van Brabant. Acht maanden in gijzeling in het concentratiekamp te Vught* (1946), p. 44-45. ² W. de Weerd in *Studenten onder de bezetting*, p. 124.